

Yapay zeka bizi nereye götürüyor?

Booker ödüllü İngiliz yazar Ian McEwan yapay zekadan kendine bir çocuk yapan Charlie'nin hikayesini anlattığı 'Benim Gibi Makineler' romanında, okuru insan icadı yapay zekanın bir gün insanlığın yerini doldurup doldurmayacağına dair rahatsız edici bir düşünceyle baş başa bırakıyor.

SEDAT PALUT
sedat.palut@gmail.com

Kemal Sunal'ın 1984 yapımı bir filmi var: Japon İş. Filmde bir Japon turiste yardım eden Veysel kısa bir süre sonra bir sürprizle karşılaşır. Yardım ettiği Japon ona çok sevdiği kadının robot halini gönderir. Robot, Veysel'in aşık olduğu kadına çok benziyor. Bu çok iyi bilinen filmde Veysel'in robot ile sevdiği kadın arasındaki ilişki eğlenceli bir dille anlatılır. Dönemine göre oldukça yenilikçi bir yaklaşım olan bu film günümüz için bir öngörüydü aslında.

Robotlar şimdilik hayatımızın bir kısmını işgal ediyor fakat yakın gelecekte hayatımızın önemli bir parçası olacak gibiler. Teknolojik gelişmeler bunu gösteriyor. Bununla birlikte robotlar gündelik işlerimizi kolaylaştıracak bir araç mı olacak yoksa hayatımızın en temel unsurlarından (arkadaş, eş) mi olacak? Bu sorunun cevabını içeren çok sayıda film ve dizi yapılmaya başlandı. Bu soru ufuk açmakla beraber biraz ürkütücü de aynı zamanda.

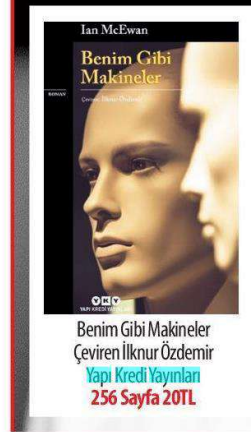
Yakın zamanda yukarıda ifade ettiğim soruyu gündeme getiren bir roman yayımlandı: 'Benim Gibi Makineler'. **Yapı Kredi Yayınları** arasından çıkan kitabın yazarı Ian McEwan. İngiliz yazar, Booker Ödülü sahibi. Yazarın birçok kitabı yine **Yapı Kredi Yayınları**nda daha önce okurların beğenisine sunuldu.

'Benim Gibi Makineler' romanında Charlie, otuz iki yaşında antropoloji mezunu, iş hayatında çok da tutunamamış bir adamdır. Ufak tefek hisse senetleri satarak hayatını idame ettirmeye çalışır. Charlie piyasa sürülen ve on üç Havva ile on iki adet Âdem adını taşıyan robotlardan, annesinden kendisine kalan para ile satın almak ister. Havvalardan almak için geç kalan Charlie, Âdemlerden bir tane alır. Charlie aldığı bu robotu üst kattaki komşusu ve zamanla sevgilisi olan gizemli kadın Miranda ile paylaşır. Charlie'ye göre Âdem onların çocukları gibi olacaktır. Robotu paylaştıkça aralarındaki bağın güçleneceğini düşünür. Oysa işler hiç planladığı gibi gitmez, Charlie'nin. Âdem hayatlarının merkezini işgal eder.

Âdem insan gibidir. Sokağa çıkıp kalabalığa karıştığında, alışveriş yaptığında, konuştuğunda ayırt edilmez. Herkes gibidir. Yalnız birkaç kusuru var: ömrü yirmi yıllıktır. Araba kullanamamaktadır. Yağmur yağdığında şemsiyesiz dışarı çıkamazdır. Düzenli bir şekilde şarj edilmesi gerekmektedir. Fakat oldukça bilgilidir. Teknik bilgilere sahiptir. Charlie'nin hisse senetlerini kullanarak onun çok

Türkiyeli okurlar Booker ödüllü İngiliz yazar Ian McEwan'ın 'Fındık Kabuğu', 'Çocuk Yasası', 'Masumiyet ya da Özel İlişki', 'Amsterdam'da Düello' kitaplarıyla tanınıyor.

para kazanmasına vesile olur. Gündelik işlerinde ona çok yardımcı olur. Şiir bile yazar. Bununla birlikte robot olan Âdemlerin ahlak anlayışları da vardır. Dünyanın kötü gidişatına dayanamayıp intihar eden ve doğal ormanlar yok oluyor diye zekâ seviyesini bilinçli bir şekilde düşüren robotlar mevcuttur. Robotlar arasında milliyetçilik de zamanla kendini gösterir.

"Karşımızda en üstün oyuncak oturuyordu, yüzyılların hayali, insanlığın zaferiydi ya da onun ölümlü." (S.11) McEwan'ın kitabındaki bu cümle oldukça önemli. Oyuncak gibi görünüyorlar. İnsan eseri. İstenildiği gibi kullanılabilirler. "Ben ise arkadaşımı kendim tasarlamalıydım." (S.14)

deme özgüvenine sahip olmaya itebilir insanoğlunu. Bu bir zafer midir? Hayatı kolaylaştırmak ve iz bırakmak adına, evet bir zaferdir. Fakat bir de madalyonun diğer tarafı var. Roman da da gördüğümüz gibi robotların sahip olduğu zekâ ve duygular insanoğlunun kontrolünden çıktığında, bu oyuncak bir zaferden bir canlı bombaya dönüşebilir.

İnsan eliyle üretilen, donatılan ve şekil verilen bu robotlar insanlığı daha iyi bir yere götürecektir mi? Ya da teknolojinin ilerlemesi insanlığın ilerlediği anlamına geliyor mu? Yakın gelecekte gittikçe bozulduğunu düşündüğümüz dünyanın ve âdemoğlunun düzelmesinde insan üretimi

robotların fonksiyonu ne olacaktır? Hayatımıza bir artı değer katarlar mı? Ian McEwan'ın bu başarılı romanı insana çok soru sorduruyor. Roman distopik bir havada yazılmamış. Karşılaştığımız şey salt bir korku ya da karamsarlık değil. Kötümser bir gerçeklik de değil. Klasik bir roman hüviyetinde, insan ilişkilerinin odağına robotları yerleştirmiş McEwan. Bu robotların varlığının Charlie'yi ve Miranda'yı nasıl değiştirdiğini sayfalar ilerledikçe öğreniyoruz. Değişimi en salt haliyle göstermeyi başarmış McEwan. İlkur Özdemir'in başarılı çevirisi ile yayımlanan roman yakın gelecek üzerine düşünmek isteyenler için iyi bir fırsat.